

Leš v zameni.

(Povest.)

(Konec.)

v veži ni bilo nikogar, in Leš se je globoko oddahnil. Naglo je stekel po stopnicah navzdol. Prav nič se ni pomišljal. Kar vrata je odprl in je smuknil v izbo. Cenek in Uršika sta se igrala z lesenimi konjički tam na klopi kraj peči. Zagledala sta bratca. Oči so se jima začudile, in tlesknila sta z ročicami. »Leš, hoj, Leš!« sta zaklicala in sta planila s klopi.

Leš pa je stal pred njima. Smehljal se je in jima je prijazno kimal. Cenek in Uršika sta pritekla in ga prijela za suknjič in sta skakala vesela okrog njega. Pa sta vpila, na ves glas sta vpila, da se je slišalo daleč ven iz hiše: »Leš, o, Leš! Samo da si prišel! Leš, o, Leš!«

To vpitje je slišala tudi mati v kuhinji. Prišla je, da pogleda, kaj pomeni to vpitje? In obstala je na pragu in se začudila. Roke je sklenila, pa je vprašala: »Ti si, Leš? Ti? — Za božjo voljo! Kaj pa je tebe prignalo domov?«

Leš je zardel in povetil glavo. Pa niti ni vedel, kaj bi materi odgovoril. In skoro se je zbal, in v srcu se mu je dvignil velik strah, ker je izprevidel, da se bo moral zdaj materi zlagati v obraz. Te misli pa se je Leš tako ustrašil, da so se mu skoro naježili lasje. In je omahoval in je pričel jecati: »Domov sem prišel, mati... Citrarjev stric — saj veste... Peter je že doma... Saj sem ga videl. Ali ga morebiti nisem?«

»Kaj? Peter je odšel domov?« se je zavzela mati. »Domov je odšel. Jaz ga pa že vse jutro iščem in kličem okrog hiše... Pa je šel domov? Zakaj je šel domov?«

Leš je odgovarjal in jecal: »Domov je prišel... Hm, ni mu bilo menda dobro pri nas. Pa je prišel... Ne vem, zakaj. Kar šel je in je prišel...«

»Čudno, čudno,« je govorila mati in ni mogla verjeti. »Peter se ni nikoli pritožil. Vedno je bil vesel in zadovoljen. Pa da je pobegnil? Saj ne morem verjeti... Pa zakaj si ti tu? Kdo te je pa klical domov?«

Leš je še vedno strmел v tla in se ni upal pogledati materi v obraz. Zdaj je videl, da se mora zlagati ali pa povedati resnico. Če pove vse po pravici, bo moral takoj z doma. Če se pa zlaže, ostane lepo doma in mu ne bo več treba služiti pri tujih ljudeh. Leš se je nekaj trenutkov na vso moč zvijal. Nazadnje je pa le omahnil, ker je bila izkušnja prevelika. Pa se je zlagal in se zavedel, da je storil grd greh. In se je ustrašil tega greha, da so se mu oči kar zalile s solzami. Pa je odgovoril materi s tresočim glasom: »Citrarjev stric je rekel... Ker je zdaj Peter doma, pa mene ni treba pri Citrarju. O, in sem odšel...«

Toda mati je takoj spoznala, da tu nekaj ni v redu. Pa je izpraševala Leša sem in tja. A Leš je trdil trdovratno svoje. Mati je naposled popustila. Odšla je in je neprestano zmajevala z glavo. »Počakam očeta,« je rekla

naposled. »Oče bo že ukrenil, kakor je prav. Čudno se mi zdi, da je pobegnil Peter od nas...«

Leš je šel trikrat po izbi gor in dol. Sram ga je bilo, da je tako grdo nalagal mater. V srcu ga je pričelo grizti, da niti pogledati ni mogel več Cenka in Uršike, ki sta skakljala vesela okrog njega in ga izpraševala po sto in sto rečeh. Leša je minilo veselje, da je spet doma. Že si je zaželel, da bi bil spet doli pri Citrarju; da bi ne bil nikoli pobegnil od Citrarja in bi bil za vedno ostal pri njem. Čemu je tudi prišel nazaj domov, ko ga nihče ni klical? Ali je zato prišel, da nalaže očeta in mater? Ali zato, da zapelje dobrosrčnega Petra, da se nalaže doma očetu in materi? In zdaj ima greh; a nima samo enega, ampak dva grda greha. Res zasluži, da ga že zvečer počaka strupeni škrat in ga pograbi in odnese s sabo, kamor hoče.

»Ojoj!« je zastokal Leš in se ustavil sredi izbe. »Zakaj sem naredil tako? Pa če me res počaka tisti škrat na samoti ali pa celo v podstrešni izbi? Oh, kaj bom pa storil tedaj? In kaj bo z mano, kaj bo z mano?«

Leša je bilo vedno bolj strah. Kar gledal je po kotih, kakor da je prepričan, da že preži nekje iz črnega kota strupeni škrat in gleda z žarečimi očmi vanj. Cenek in Uršika sta Leša izpustila in sta umolknila. Gledala sta vsa preplašena na bratca in si nista znala razložiti, kaj da je Lešu. Uršika se je nazadnje le opogumila. Stopila je pred Leša, pa je rekla z boječim glasom: »Leš, no, Leš! Zakaj si tiho in nočeš govoriti z nama? Glej, imava konjičke. Samo ovčici se je zlomil repek. Ali vidiš ovčico, Leš? Lej jo, Leš — ovčico lej! Repka nima in je bolna.«

Pa se je oglasil tudi Cenek in rekel: »Leš! Ti pozdraviš ovčico, da ji repek spet zraste. Ti znaš ozdraviti ovčico, znaš, Leš!«

A Leš ju je samo gledal in ni razumel, kaj govorita bratec in sestra. Leš je vedel samo to, da mora storiti nekaj, kar ga reši iz velikega strahu. Pa se je tega domislil. Pogledal je vun skozi okno, če ni nemara kdo zunaj na poti? A pot je bila prazna, in nihče ni šel po nji. Leš se je oddahnil in stopil k durim. Naglo je prijel za kljuko in hotel odpreti vrata. A bratec in sestra sta prihitela za njim in ga prijela za suknjič.

»Kam greš, Leš?« je zajokala Uršika. »Saj še nisi ozdravil ovčice. Saj ji še nisi napravil repka... Leš!«

»Leš, Leš!« je tarnal Cenek. »Ali se ti ne smili ovčica, ki je brez repka? Daj, Leš — ne hodi nikamor!«

Leš je zmajal samo z glavo. »Ne morem,« je rekel in odprl sunkoma duri. Naglo je stopil v vežo in je zdrvel na vso sapo iz hiše. Tekel je po poti po položnem klanecu in se ni ustavil nikjer in tudi nazaj se ni več ozrl. Onkraj klanca pa je izginil in ga ni bilo več nazaj.

Cenek in Uršika sta skočila k oknu. Vsa zavzeta sta gledala za bežečim bratcem, pa si nista mogla razložiti, zakaj Leš tako divja? Ko je Leš izginil vrh klanca, sta se bratec in sestra spogledala, pa nista črhnila besedice. Nazadnje pa je položil mali Cenek prst na usta. Resno

je pogledal sestrico, pa rekel potihoma: »Pst, Uršika! Bo prišel spet. Samo v gozd je stekel, pa bo prišel z zdravilom za ovčico.«

»Aha!« se je začudila Uršika. »Pa, če je res, ti Cenek? Mogoče pa misliš, da ti bom verjela? Če je res, ti Cenek?«

Cenek pa ni bil užaljen, ampak je rekel: »Res je, res, Uršika! Le verjemi! Boš videla, da bo Leš kmalu nazaj. In boš videla, da zraste ovčici repek. Repek bo bel in lep in nikoli ne bo več odpadel.«

8.

Pri samotni kapelici kraj goščave se je Leš ustavil, ker mu je bila pošla v naglem diru vsa sapa. Vsedel se je na ploščat kamen in sopesel naglo in sunkoma. Srce mu je bilo glasno, v glavi pa mu je bilo strašno pustop in čudno, da ga je bolelo. Tu pa tam se je ozrl dol v globoko dolino, ki je mirovala pod njim in se je svetila v rumenih žarkih. Sava se je lesketala med belim prodom in brzela nekam daleč v tuji, prostrani svet. Nad zagorsko dolinico pa so kipele v modro nebo visoke, skalnate gore. Vse so bile pokrite z belim snegom in so se svetile daleč na okrog. Mir je počival na njih in se smehljajl tihi dolinici, ki je sanjala sredi solnčnih žarkov v mehkiem pomladanskem snu. Gori v goščavi nad kapelico pa so se oglašali prvi pomladni pevci. Ščinkovci so bili, ki so klicali neprestano in neumorno v solnčni dan in snubili z nedolžnimi klici pomlad.

Ko je prišel Leš k sapi mu srce ni bilo več tako nemirno in glasno. Zato je mogel zdaj pametno razmišljati. In Leš je razmišljal tako: »Čemu sem pobegnil pravzaprav od Citrarja, čemu? Da sem nakopal gorje sebi in še ubogemu Petru... Bog ve, kaj si bodo mislili zdaj doma o meni? O, mati me ne bodo pogledali več s prijaznim očesom, ker sem se ji nalagal tako grdo. Da sem mogel biti tako hudoben! Oj, res — prav bi bilo, če bi me zdajle pograbil pri belem dnevu sam strupeni škrate. Prav nič bi se mu ne čudil, prav nič!«

Leš se je zganil in se ozrl v goščavo nad sabo. Pa je bil prepričan, da stopi zdaj pa zdaj škrate izza gostega grmovja. A škrate ni bilo. Leš je zmajal žalostno z glavo in si govoril: »Glejte! Še škrate me noče več... Zakaj me noče? Saj vem, da me zato noče, ker Bog ne pusti, da bi umrl zdaj, ko sem tako hudoben. Bog hoče, da se poboljšam in popravim hudobnosti. Pa se bom res moral poboljšati in se spokoriti, in Bog in mati mi bosta odpustila, kar sem zagrešil... Zato moram nazaj k Citrarju. In Citrarjevemu stricu povem vse po pravici. Citrarjev stric bo pa že vedel, kako in kaj. Saj Citrarjev stric ve vse.«

Leš se je dvignil in je stopil do kapelice. Ozrl se je na sliko, ki je bila naslikana ondi na beli steni. Lepa je bila ta slika in risana v živih barvah. Naslikana je bila tam Mati božja. V naročju je držala malega Jezusa. Okrog glave se ji je razlival svit iz zlatih žarkov. Smehljajlala se je Mati božja lepo in prijazno in gledala z milimi očmi iz kapelice. Mali Jezus na njenem naročju se je tudi smehljajl. Ročice je imel

razprostrte, kakor da vabi k sebi vsakega, ki postoji kraj kapelice, in tistega, ki hiti brezbrizno mimo kapelice.

Leš se je zdrznil, ko se je ozrl malemu Jezusu v mile oči. Naglo je snel madro z glave in je skoro zajokal. In je zdrknil na kolena, pa rekel: »Greh sem storil, grd greh! Hudoben sem bil in sem še. Pa se me usmili, ti ljubi mali Jezus, ker te tako lepo prosim! Saj ne bom nikoli več tak. Bom priden in nikoli več hudoben. Samo danes mi še odpusti, ker mi je tako hudo v srcu. Ne bodi hud name in pregovóri tudi našo mater, da mi odpusté, ker sem jih nalagal tako grdo. Lepo te prosim...«

Leš je privzdignil solzne oči in se je zagledal proseče v mili obraz malega Jezusa. In oči malega Jezusa so ga gledale prijazno in vabeče, da se je Lešu skesano srce kar tajalo. Pa je vedel, da mu hoče mali Jezus odpustiti vse grehe, če se poboljša; in je vedel, da mu tudi mati odpusti, če bo priden in ne bo več zloben. V srcu mu je potem postalo lãhko in ga ni več grizlo in peklo. Še trikrat se je priklonil-pred kapelico in se pokrižal. Potem je odšel z naglimi koraki na pot, ki je držala naravnost v dolino.

Toda komaj je stopil na pot, je že obstal ves presenečen. Zagledal je pred sabo Citrarja in Petra, ki sta bila ravno prilezla vrh strmine. Citrar je Leša zagledal. Ustavil se je in ga pograbil za rame. »No, kam pa, kam?« je rekel. »Kam si se pa namenil, ti malopridna kri? Kaj take reči si jel počenjati? Take, ti pobič?«

Leš se pa ni ustrašil. Mirno je pogledal Citrarju v obraz, pa odvrnil: »K vam grem, stric! Pobegnil sem vam bil snoči. A zdaj se vračam k vam. Pa vas poprosim, da bi mi ne zamerili, ker sem vam žalost storil. Nočem biti doma. Pri vas hočem služiti, dokler bo vam in našemu očetu prav. Prosim vas, stric, ne bodite hudi name!«

»Hm,« je rekel Citrar in Leša gledal ter gledal. Potem je zmajal z glavo in nadaljeval: »Pa kaj se ti je zgodilo, ti Leš? Ali so te nemara doma zapodili? Take reči mi vidva počenjata, pobiča! No, Peter je že prejel svoje plačilo. Zdaj ga pa peljem k vam nazaj in tudi tebe povedem nazaj, da se ti odmeri plačilo za tvojo neumno hudobnost... Svojim staršem za hrbtom si izmislita kaj takega in se še lažeta kot ogrska cigana. Le počakajta! Vama pokažemo!«

Citrarjev stric se je razhudil in je Leša kar obrnil in ga potisnil nazaj. A Leša ni bilo strah, in tudi sram ga ni bilo. Rekel je pogumno: »Prav pravite, stric! Lagala sva se s Petrom. A vseh laži sem jaz kriv. Zaradi mene se je Peter vam zlagal, ker sem ga jaz prisilil k temu. Zato ne bodite hudi na Petra, ker sem samo jaz vsega kriv. Tudi sem se jaz zlagal materi. Pa mi je zdaj radi tega hudo. Zato pa sem kar zbežal od doma, da se povrnem k vam. Rad bi popravil, kar sem storil hudega. Verjemite mi, stric!«

Citrar pa se je čudil in zmajeval z glavo. Toda rekel ni nič, ampak je pričel naglo stopati naprej. Leš in Peter sta šla za njim in sta molčala.

Prvi je potem izpregovoril Leš in je rekel: »Neumno sva napravila vse to, Peter! Veš, mene je zdaj sram... Pa kako je bilo pri vas doma? Ali so te oče hudo pograbili?«

Peter se je nazmehnil in pokimal z glavo. »Hudo je bilo, Leš,« je odvrnil. »Oče so uvideli takoj, kaj se je zgodilo. Že snoči so te naši pogrešili. Ko sem prišel davi domov in jim povedal, da si prišel ti domov in so te doma obdržali in mene poslali domov, pa mi oče niso hoteli verjeti. Razhudili so se in me trdo prijeli. Pa sem moral povedati vse po pravici in resnici. Oče so me kar zasukali, in moram z njim nazaj na Srednji vrh... Ne bodi hud name, Leš! Saj veš, da sem moral očetu govoriti resnico...«

Leš je Petra pogledal in ga prijel za roko. »Saj nisem hud nate, Peter,« je rekel. »Jaz te moram prositi, da ne bodi ti name hud. Zaradi mene si bil v veliki stiski. Pa ne boj se ničesar več, Peter! Tebi se ne zgodi nič hudega več. Jaz sem kriv vsega in zaradi tega bom pretrpel jaz vse. Kar brez skrbi bodi, Peter!«

Peter mu ni odgovoril ničesar. Oba sta molčala in šla naglo za Citrarjem, ki je delal velike korake. Tako so prišli kmalu do Hladnikove hiše. Tam je potisnil Citrar oba dečka pred sabo čez prag. Naravnost v izbo ju je prignal in je rekel Hladnikovemu očetu in materi, ki sta bila v izbi in sta se ravno pogovarjala o Lešu in Petru: »No, dober dan! Prignal sem ju nazaj. Tu sta... Nepridiprava sta, vama rečem, velika potepenca! Zato se nam ne smeta prav nič smiliti. Tu sta... Kaj napravimo zdaj z njima? Kaj praviš ti, Hladnik?«

Hladnikov oče je pogledal Leša prav grdo. Leš pa ni čakal, da prične oče govoriti. Stopil je predenj, pa mu rekel: »Saj vem, da sem zaslužil, da me nabijete, oče. Pa ne bom prosil usmiljenja prav nič. Dolg čas mi je bilo po Srednjem vrhu. To je vse. Pa sem pobegnil od Citrarja. Petra sem pa prisilil, da je šel domov. Tam je pa rekel, da ga mi nočemo nič več in da jaz ostanem doma. Seveda, Peter se je zlagal, kakor sem se tudi jaz materi zlagal... Vi, oče, pa napravite zdaj z mano, kar hočete! Zaslužil sem...«

Oče je že dvignil roko, da ga pograbi. A tedaj ga je prijel Citrar za roko, pa rekel: »Počakaj še malo, Hladnik! Leš je pač zaslužil svoj del, in tudi Peter ga je zaslužil. A vidiš! Leš se je že pokesal. In to je več vredno, kot da ga ti s šibo privedeš do kesanja. Zato počakaj še nekoliko! Pogovorimo se, pogovorimo...«

Pa so se pričeli pogovarjati. Citrar se je smehljaj in je trdil, da je celo zadovoljen, ker je pobegnil Leš od njega, in da je ravno ta beg Leša več naučil, kot bi ga bil naučil on sam dolge mesece. »To je Leševo zadnje hudobno dejanje,« je zatrdil. »Le meni verjemita! Zdaj bo ves drugačen. Lahko se zaneseta name in na moje besede.«

»O, da bi bilo po tvojem!« sta vzdihnili oče in mati. »Kdo drugi bi ga bil potem bolj vesel in z njim zadovoljen kot midva? No, videli bomo, kako bo in kaj. Do takrat počakajmo!«

Hladnikov oče in mati sta le verjela Citrarjevim besedam in sta se zanesla nanj. Zato se Lešu ni dogodilo tisti dan nič hudega. Mati ga je pač strogo oštela in mu je nazadnje odpustila. Leš je bil tega vesel in razveselil se je tudi tega, ker je smel ostati nekaj uric tisti dan doma. Zakaj Hladnikov oče ni pustil Citrarja pred kosilom domov. Pa tudi po kosilu ga je zadržal še dobro uro. Vsega tega je bil Leš jako vesel. Spravil se je na klop k malemu Cenku in k mali Uršiki, ki sta mu pričela spet kazati bolno ovčico brez repka in sta tarnala in jadikovala.

No, Leš ju je tolažil. Utaknil je ovčico brez repka v žep, pa jima je rekel: »Odlomil se je repek — seveda! Slabo sem ga napravil; zato se je odlomil. Vesta, ovčico odnesem s sabo. Vama pa naredim novo ovčico, ki bo imela repek, da ga ji ne bo mogla odtrgati nobena bolezen. Lepa bo tista ovčica, da je bosta vesela. Že jutri jo vama naredim in v nedeljo jo vama pošljem. Samo do nedelje še počakajta!«

Bratec in sestra sta zavriskala od veselja. Pa je menil mali Cenek: »Veš, Leš? Ovčica je za Uršiko. Veš, jaz bi pa rad volička ... in telička ... oh, in pa divjega medvedka ... Leš, Leš! Ali znaš napraviti divjega medvedka, ki pravi: hum-hum? Ali znaš?«

»Kaj bi ne znal?« je odvrnil Leš. »Pa ti naredim volička in telička in divjega medvedka. To bo lep medvedek. Velik bo in kosmat in bo imel strašne tace. Pa bo kazal zobe, jezno bo gledal in godrnjal: hum-hum ...«

Mala Uršika je bila vsa prestrašena, ko je čula o medvedu. Kar odmaknila se je, pa je zakrila obraz z rokami. »Oj, medvedka ne! Medvedka ne! Medvedek je hudoben. Vse ovčice bo požrl, ker ima strašne zobe. Nazadnje požre tudi mene ... Medvedka ne, medvedka ne!«

»Neumna si, Uršika!« jo je pokregal Cenek. »Kaj ti bo hotel medvedek? Še zmenil se ne bo za tvoje ovčice. No, pa če jih bo hotel, ga pa jaz naženem. S šibo ga bom — tako ga bom, da bo dal ovčicam mir in bo samo godel: hum-hum ... Mar misliš, da se jaz medvedka bojim? Zato se ga pa tudi tebi ni treba bati. Ali si slišala, Uršika? Ne boj se medvedka!«

Pri mizi pa so se pogovarjali Citrar in Hladnikov oče in mati. Dolgo so se pogovarjali in niso bili nič več hudi zaradi lahkomišelnega Leša. Saj so bili vsi prepričani, da je napravil zdaj zadnjo hudobijo. Hladnik je bil ves vesel, ko je poslušal Citrarja, ki je pravil o Leševem poboljšanju doma in v šoli.

»Hvala Bogu!« sta se oddahnila oče in mati. In Hladnik je še pristavil: »Pa samo tebi se moram zahvaliti za vse to. Samo tebi, Citrar! Kako naj ti poplačam ves ta trud, ki ga imaš z Lešem?«

»Beži, beži!« se je branil Citrar. »Saj ni vredno, da govorimo o tem ... Toda pozno je že in čas, da odidem. Predolgo sem se zamudil pri vas.«

Citrar je vstal. »Leš, ajdiva! Domov greva,« je rekel na kratko, pa si je potisnil klobuk na glavo. Leš je že stopil k vratom in prijel

za kljuko. »Z Bogom, oče in mati!« je rekel. »Pa ne bodite dalje hudi name! Saj ne bom storil več kaj takega.«

Oče je pogledal Leša trdo kakor po navadi in je samo dejal: »Glej, da boš držal besedo!« — A kakor da se je premislil, je končal s prijaznejšim glasom: »Do božiča še potrpi, Leš! Po božiču bomo pa videli, kako in kaj bo.«

Leš pa je pogledal ves vesel v očeta in je že hotel izpregovoriti. A tedaj ga je potisnil Citrar čez prag, pa sta odšla naglo iz hiše. Po položnem klanecu sta šla, in vrh njega se je Leš ustavil za trenutek. Pogledal je še enkrat na domačo hišo in je zavihтел madro. Na pragu je zagledal malega Cenka in Uršiko, ki sta ga pozdravljala z drobnimi ročicami. — »No, vidiš, kako te imajo vsi radi!« je izpregovoril Citrarjev stric. Bratec in sestra sta se težko ločila od tebe in nemara zdaj jočeta. Pa tudi mati te imajo radi. In tudi oče, pa čeprav ti govore trde besede. Vsi ti želijo samo dobro in to hočejo, da jim delaš veselje, ne pa žalost in skrb, kot si delal do zdaj. Premisli malo, Leš! Saj si že zadosti star in velik. Kar potruđi se malo, pa boš videl, da pojde vse lahko in lepo. Ali boš, Leš?«

Leš je pogledal Citrarjevemu stricu naravnost v oči. »Hočem in tudi bom,« je rekel odločno. »Le verjemite mi, stric, da sem bil danes zadnjikrat tak. Ves drugačen bom zdaj, da se boste kar čudili in gledali. Danes sem imel šolo, ki se je bom spominjal vse življenje... Verjemite, stric!«

Citrar se je namuznil, pa je menda verjel. Šla sta potem naglo po strmi poti navzdol. Pozno popoldne je že bilo, in zato sta gledala, da prideta še pred večerom domov. Solnce se je že nižalo k visokim goram, ko sta prišla v tiho zagorsko dolinico in zavila po beli cesti proti farni vasi. Molčala sta vso pot in bila zamišljena vsak v svoje misli... Kako bo?

* * *

Tri dni in tri noči je snežilo pred božičnimi prazniki. Nabralo se je bilo snega tako mero, da so vaški paglavci kar vriskali od veselja. Od vseh strani so si vlačili sani in komaj čakali, da preneha snežiti. Na, četrti dan je pa prenehalo in se je zjasnilo. Mrzel veter je zavel od severa, in sneg je zamrznil in se obdal z debelo skorjo.

Po ozki gazi, ki je držala po hribu navzgor proti Srednjemu vrhu, je stopal veselo Hladnikov Leš. Culico je nosil na hrbtu in je požvižgaval, da se je razlegalo daleč v mrzlo in tiho zimo. Že je dospel na vrh in je krenil na desno ob zasneženi goščavi. Že je videl samofne hišice na Srednjem vrhu. Pa je zavihтел svojo črno madro in zavriskal, kar se je dalo. Tedaj mu je prišel naproti Citrarjev Peter. Tudi Peter je bil ves vesel in rdeč v obraz. Tudi on je nosil culico na hrbtu in stopal naglo, nevzdržema. Ko pa je zagledal vriskajočega Leša, je obstal in se zasmel. »Vriskaš pa, Leš, vriskaš, da te je slišati v samo deveto deželo,« reče

Peter. »No, pa imaš prav. Tudi jaz bom zavriskal, ko zagledam na oni strani domačo vas.

»I, glej! Ti si, Peter?« reče Leš. »Pa kako lepo se srečava! Ti greš domov, in tudi jaz grem domov. Seveda, skoro nerad sem šel od vas. Tako sem se bil privadil v tem letu na vašem domu, da mi bo zdaj dolg čas po njem. Pa vaš oče mi je obljubil, da me vzame nazaj, ko bom star štirinajst let. Pri njem se priučim mizarstva. Tri leta moram še počakati, mi je rekel. Pa počakam.«

Peter je bil vesel tega. Reče mu: »Prav, prav, Leš! Skupaj se bova učila in vesela bova in velika prijatelja. Ali ne, Leš?«

»Seveda,« pravi Leš. »Veš, nič mi ne smeš zameriti. Nekajkrat sem ti storil hudo. Pa mi je bilo žal. Zato te pa prosim, da mi ne zameri. Saj nisem zdaj več tak. Zato pa me je tudi oče poklical nazaj domov. Kajne, da nisi name jezen, ker si moral zaradi mene služiti? Kajne, da nisi, Peter?«

Peter se je zasmeljal in zamahnil z roko. »Kaj bom hud! Saj ni bilo tako hudo pri vas. Odslužila sva zdaj in se vračava domov. Pa je pozabljeno vse, kar je bilo, in prijatelja si bova, Leš! Pozabiva vse, kar je bilo hudega... A mudi se mi, Leš, in tudi tebi se mudi. Saj se vidiva spet v nedeljo po maši in se dogovoriva o vsem. Dobro se imej, Leš!«

Peter se je okrenil in zdrvel po gazi navzdol. Pa tudi Leš je stekel po klancu proti domači hiši. Odprl je vrata in stopil v izbo, kjer so sedeli domači za pečjo. Cenek in Uršika sta zavriskala od veselja, ko sta Leša zagledala. Leš pa je razvezal culo in jima je delil lepo izrezljane konjičke in medvedke. Bratec in sestra sta sklepala z ročicami in sama nista vedela, kam bi z vsem tem bogastvom. Tudi oče in mati sta gledala lesene živalice in se kar načuditi nista mogla. — »Leš, ti si pa res prebrisan in umen,« je dejal oče naposled in ga je potrepljal po rami. »Zdaj si spet naš, in upam, da ostaneš za vedno. Že sva se dogovorila s Citrarjem zaradi tebe. Čez tri leta se greš k njemu učiti mizarstva, ker te tako veseli to delo. Le priden bodi in ostani tak, kakršen si bil vse zadnje čase. Pa se ne bomo spominjali več prejšnjih dni in prejšnjih nerodnosti. Dobri si bomo, Leš, dobri — doma.«

Leš je zmajal odločno z glavo. »Ne bojte se zame, oče! Saj nisem več tisti Leš, ki je poznal samo trmo in malopridnost. Citrarjev stric me je pošteno ozdravil. Zna pa, zna, Citrarjev stric! Pa sem mu hvaležen in mu bom hvaležen vse dni.«

»Prav, prav,« je menil oče in odšel, da odpravi živino v hlevu. Mati je pa pobožala Leša po zardelem licu in mu rekla prijazno: »Pa lačen si, Leš? Glej, ker si zdaj priden, grem in ti skuham dobro klobasico, da boš vesel. Leš, ti Leš, da si spet naš!«

Še enkrat ga je mati pobožala po licu in odšla v kuhinjo. Leš pa je sédel na klop k bratcu in sestrici, ki sta se že igrala z leseno živinico. Uršika je silila debelega medvedka, da pograbi drobno ovčico. A medvedek ni hotel zagrabit, res ni hotel. Pa se je smejala mala Uršika. »O,

glej ga!« je rekla. »Tega medvedka poglej, ti Leš! Noče ovčice, pa če mu jo tudi ponujam. Pa je vendarle priden. A prej sem se ga bala. Mislila sem, da je hudoben. Ta medvedek je priden, in zato ga bom imela zdaj tudi rada.«

»Bica-bé!« se je srdil Cenek in razpostavljal živinico po klopi. »Kako nič ne uboga ta živina! Pa noče tja, kamor jaz hočem. Ali slišite, prigu-ljenke? Semkaj stopite! Semkaj, vidite! Hej, bica-bé! Hej, hej...«

Mali Cenek je vpil, Uršika pa se je smejala medvedku. Leš je sedel med njima, pa od samega veselja ni vedel, kaj naj počne. Saj je vedel, da je spet doma — z mirno vestjo in z veselo dušo. Zato je bil prepričan, da bo zdaj vedno tako — tako veselo in tako lepo kot nikjer nikoli tako.

In Leš se je smejal in poganjal z malim Cenkom lesene ovčice; z Uršiko pa je učil plesati lesenega medvedka, in vsi trije so se smejali zadovoljno kot nikjer nikoli tako.

Bog daj pamet in srečo vsem na Hladnikovem domu!

Dr. Ivan Pregelj:

Pravi dobrotnik

ali

levica naj ne ve, kaj dela desnica.

(Igra v treh slikah.)

(Konec.)

Marta (v zadregi): Ali se vam zdi? Srečna sem, da sem ustregla. Gospod ste tako ljubeznivi. (Na stran.) Izvrstno pijem! Če bi vedel, da ga hranim samo zanj, in to zadnje! (Ponovi glasno.) Tako ljubeznivi.

Stiskalčič: Da, kakor smo rekli in ste potrdili. Red, red... Ampak, to je, saj veste.

Marta: Vem, gospod. Najemnina...

Stiskalčič: Red!

Marija: Stanarina, kajne, gospod? —

Stiskalčič: Torej ste za red. To je dobro, to me veseli. Ampak, kaj sem hotel reči? Red vlada svet. Dobro je. Primorale so me draginjske razmere, da sem povišal...

Marta: Ste povišali... razumem, gospod.

Stiskalčič: Za dvojno, gospodična. (Lenka izgine.)

Marta (bleda): Čujem, gospod.

Stiskalčič: Imam celo ponudbo trikratne vsote. A sem človek, razumete. Red mora biti. Pozimi vas ne bom pehal z vašimi gojenkami izpod strehe. Red mora biti. Red vlada svet. Ne bom gonil izpod strehe, a želim seveda točnega pla-če-vanja.

Marta: Čujem, gospod... Samo nekaj dni odloga.

Stiskalčič: Nekaj dni? Pravim, red! Nekaj dni. Dobro. Smo ljudje. Zato, ker je vino res dobro. (Pije.) Nekaj dni. Recimo tri, a to gotovo. Red je prvo. (Se dvigne.)

Marta: Da, gospod.

Marija: Zaradi malih, nedolžnih sirot, gospod!